

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Uttalelse søknader mikro og minikraftverk i Kvitvatnvassdraget i Rana

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

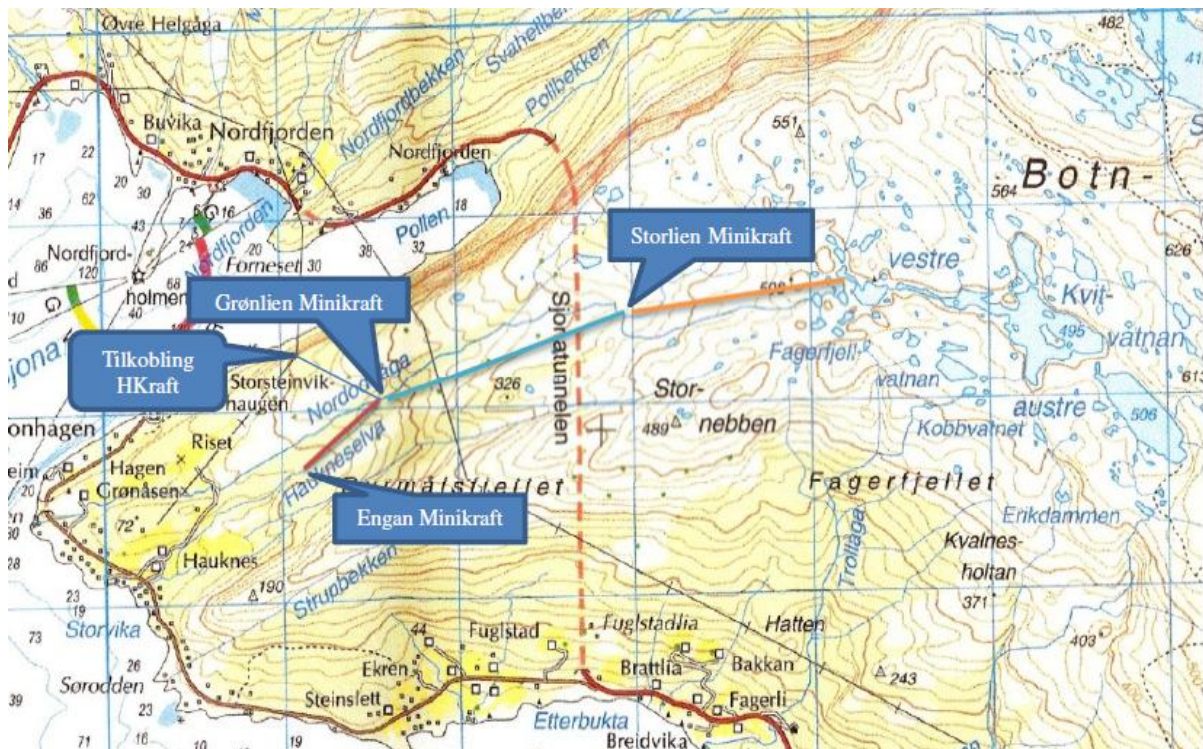
FNF Nordland viser til søknader om konsesjon for Storlien minikraftverk, Grønlien minikraftverk, Engan mikrokraftverk og Hauknes mikrokraftverk. Høringsbrevet er datert 3. april 2013. FNF Nordland sender med dette en samlet uttalelse på de omsøkte prosjektene.

Uttalelsen er skrevet i nært samarbeid med Naturvernforbundet i Nordland.

Kort om prosjektene

Storlien minikraftverk, Grønlien minikraftverk og Engan mikrokraftverk, som vil utnytte fallrettighetene i Kvitvassdraget og Haukneselva. I 2009 ble det søkt om konsesjon for å lede vannet fra Kvitvannene over til Kvalnessiden og bygge Kvitvann kraftverk kombinert med Kvalnes kraftverk. Nå søkes det å ta vannet ned sitt opprinnelige løp og samtidig fange opp vanntilskuddene fra Hauknesmarka, og søknaden fra 2009 for Kvitvatn kraftverk overføres til de tre søknadene.

Den totale utbyggingen er planlagt å gå fra Vestre Kvitvann på kote 495 og ned til Engan kote 50 og er en gjenoppbygging og videreføring av tidligere kraftutbygginger i vassdraget som skriver seg tilbake til før siste verdenskrig og hvor Hauknesbygda ble forsynt med strøm frem til da Helgelandskraft kom i 1958. Den gang var Kvitvannene regulert 2 m, mellom kote 495 og 497. Det planlegges med samme reguleringshøyde nå med unntak for det ovenforliggende Austre Kvitvatn som planlegges regulert mellom kote 505 og 508, dvs. 3 m. Det vil ikke bli noen rørledning mellom Austre- og Midtre Kvitvatn, bare stengeventil i demningen. Rørledningen for Storlien Minikraft går fra Vestre Kvitvatn, kote 495 ned til undersiden av Ågforsen på ca. kote 312. Derfra går vannet over i Grønlien Minikraft, ca. kote 160 og så ned til Engan Minikraft ca. kote 50

Storlien kraftverk

Storlien Minikraft er det øverste av minikraftverkene og planlegges med inntak i Kvitvatnan på kote 495, med kraftstasjonen beliggende ved undersiden av Ågforsen på kote 312. Vannveien er planlagt i rør på til sammen 1560 meter, delvis liggende på bakken, delvis nedgravd og delvis lagt på søyler. Installert effekt er 820 kW og årlig produksjon forventet å være 3,3 GWh. Middelvannføringen fra Vestre Kvitvatn er beregnet til ca. 345 l/sek, fratrukket en minstevannføring på 10 l/sek. Adkomst til anleggene i driftsfasen er planlagt med etablering av vei for ATV ca. 4 kilometer fra Stemningsbakken opp til Ågforsen og Kvitvatnan.

Grønlien kraftverk

Grønlien Minikraft går fra undersiden av Ågforsen (planlagt inntak) på ca. kote 312 og ned til Stemningen hvor Hauknes og Grønåselva skilles på ca. kote 160. Vannveien er planlagt i rør delvis liggende på bakken, delvis nedgravd og delvis lagt på søyler. Installert effekt er 800 kW og årlig produksjon forventet å være 3,0 GWh. Adkomst til anleggene i driftsfasen er planlagt med etablering av vei for ATV ca. 4 kilometer fra Stemningsbakken opp til Ågforsen og Kvitvatnan.

Engan minikraftverk

Engan minikraftverk er planlagt med inntak på kote 160 i Norddodåga ved Stemningen og kraftstasjon på kote 52 med utløp til Haukneselva. Vannveien er planlagt med PE-rør de øverste 300 meter som blir lagt på bakken og delvis nedgravd, resterende 400 meter blir gravd ned. Installert effekt er 700 kW og årlig produksjon forventet å være 2,4 GWh. Eksisterende veier vil benyttes.

Det søkes også om Hauknes mikro kraftverk og overføring av vann på Stemningen og uttak av vann til Hauknes vannverk. Det er planlagt å bygge et arrangement på Stemningen for å lede vann fra Norddodåga over til Haukneselva. Hauknes vannverk er planlagt med et vannuttak

på 1 l/s over året med et maksimalt uttak på 3 l/s fra Haukneselva på kote 40. Hauknes mikrokraftverk er planlagt med inntak i mølledammen på kote 20 og med kraftstasjonen på kote 3 med utløp i sjøen. Installert effekt er 90 kW med en årsproduksjon på 0,4 GWh. Til Hauknes kraftstasjon vil eksisterende veier benyttes. Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av kraftverkene med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje.

FNF Nordland har følgende innspill til de omsøkte prosjektene

Kraftbehovet

I Nordland er det et stort kraftoverskudd (40 prosent) og begrenset kapasitet i overføringsnettet vil føre til at en økt kraftutbygging bidrar til å øke overskuddet ytterligere. I Rana er også store deler av vassdragsnaturen utnyttet til vannkraftproduksjon, derfor er FNF Nordland er derfor kritisk og spørrende til behovet for ny kraftproduksjon. FNF Nordland understreker at vi ikke stiller oss negativ til enhver produksjon av fornybar energi, men er opptatt av en mer miljøvennlig kraftproduksjon som i større grad tar høyde for å prioritere tiltak som energieffektivisering- og besparing, og ”kortreist kraft”. Det finnes et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor ny kraftproduksjon på bekostning av norsk natur. Ny kraftkrevende industri bør legges til de områdene med størst overskudd, slik at behovet for overføringslinjer reduseres. FNF Nordland ønsker i den sammenheng å vise til rapporten ”Krafttak for riktig kraftbruk”, utgitt av Naturvernforbundet, NITO og Norsk Industri.

I sektoranalysen for fornybarsatsinga i landsdelen som NHD gjennomfører, peker kraftbransjen selv på at manglende etterspørsel etter fornybar kraft er en flaskehals for mer utbygging av ny fornybar energi og opprusting av gamle kraftverk. Det er derfor ingen hast med tildeling av nye konsesjoner. Vi har god tid til å finne de minst konfliktfylte områder i forhold til natur, friluftsliv og folkehelse.

Samla belastning

Kraftverkene planlegges i en region med et stort kraftoverskudd (40 prosent). I Rana kommune er det mange etablerte kraftverk, og et større antall søknader er til behandling eller er gitt konsesjon. FNF Nordland hadde sett at søknaden var bedre utredet på tema samla belastning og en bredere dokumentasjon på all vassdragsnaturen som er påvirket og forringet som konsekvens av tidligere kraftutbygging i kommunen og regionen. FNF Nordland forventer at NVE tar naturmangfoldlovens forvaltningsprinsipper (§§ 8-12) på alvor, og særlig vektlegger § 10 og tema samla belastning.

Friluftsliv

Konfliktene i forhold til friluftsliv er mest knyttet til endret vannføring, tekniske inngrep i form av kraftstasjoner og rørtrase, kraftlinjer, veibygging og regulering av Kvitvatnet. Alle naturinngrep vil ha en negativ påvirkning på friluftsliv og naturopplevelser. Områder som bærer preg av å være inngrepsfritt og inngrepsfri natur er et av de viktigste kriteriene for utøvelse av friluftsliv. Konsekvensene for friluftsliv vil igjen være knyttet til bruksfrekvensen og områdets betydning for lokalbefolkningen.

I søknadene blir det ikke vurdert dit hen at området ikke blir mye brukt til friluftsliv. FNF Nordland kan etter det vi kjenner heller ikke si at friluftslivsbruken i og ved selve elva er stor. Men området Kvitvatnan kan ha da det. FNF Nordland savner en bedre utredning av de visuelle konsekvensene/effektene inngrepene vil ha på friluftsliv, spesielt ved en eventuell regulering av Kvitvatnan.

Naturmiljø

Vannkraft er ikke nødvendigvis miljøvennlig kraft dersom produksjonen skjer på bekostning av andre miljømål. Det er åpenbart at de omsøkte prosjektene vil berøre vassdraget og vassdragstilknyttete arter da vannføring i relativt store strekningene vil bli redusert. Datagrunnlaget er basert på innhenting av kunnskap fra lokalbefolkning/grunneiere, naturdatabaser og Fylkesmannen i Nordland og en feltundersøkelse og skjønnsvurdering av konsulent. Under feltundersøkelsene kunne det ikke påvises rødlistede arter i tilknytning til vassdraget. Men strandsnipe (*Actitis hypoleucos*), som ble registrert nedstrøms i Norddodåga og Haukneselva, var ny art på rødlista 2010.

I en tid med omfattende utbygging og press på naturkvalitetene i vassdragsnaturen er det viktig at utbygginger ikke går på bekostning av prioriterte og utvalgte naturtyper, prioriterte og rødlistede arter, eller områder med store landskapsverdier, eller er til hinder for forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer (nml. § 4 og 5) ikke kan bli nådd. Det må være en kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfold og landskap. Den økologiske balansen vassdraget må opprettholdes og strandsnipe og fossefall må sikres tilstrekkelige levevilkår (vannføring) slik at disse ikke forsvinner.

Konklusjon

FNF Nordland er kritisk og spørrende til behovet for ny kraftproduksjon i en region og fylke med et stort kraftoverskudd og begrenset overføringskapasitet i kraftnettet. Og kraftbransjen selv uttaler at manglende etterspørsel etter fornybar kraft er en flaskehals for mer utbygging av ny fornybar energi. For ytterligere kraftproduksjon må det tas hensyn til det enorme kraftoverskuddet i regionen og kraftbehovet. Det må også gjøres vurdering av og tas hensyn til at eksisterende utbygginger i Rana har hatt negative følger for vassdragsnatur, biologisk mangfold og friluftsliv (samla belastning, nml § 10).

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Rana kommune

Nordland fylkeskommune, Plan og miljø

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen

Reindriftsforvaltningen i Nordland

Sametinget

Friluftslivets fellesorganisasjon